

Arendal kommune
Administrasjon
Politisk sekretariat

Det Kongelige Miljøverndepartement
Kulturminneavdelingen
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Dato: 20.08.02
Vår ref: (oppgis ved henvendelse)
L.nr: 032431/02
Arkivsaksnr: 02/06329
Arkivkode: C50
Saksbeh: Jan Louis Thorsen
Saksbeh.tlf: 37013188
Deres ref: 20.08.02

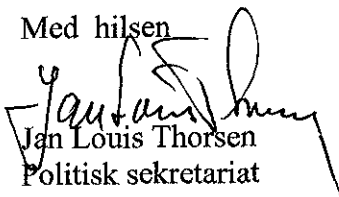
KULTURMINNEVERN - NOU 2002:1
FORTID - FORMER - FRAMTID. HØRINGSUTTALELSE.

Det vises til telefonsamtale i dag mellom Sølvi Christensen, Arendal kultur/fritid og deres Torbjørn Lange om utsettelse av høringsfristen ut september d.å.

Etter avtale vedlegges saksframlegg av Rådmannen i Arendal i ovennevnte sak.

Saken vil bli behandlet i Arendal bystyre den 26.09.02. Endelig vedtak vil bli oversendt Miljøverndepartementet straks.

Med hilsen

Jan Louis Thorsen
Politisk sekretariat

Kopi til:
Rådmannen
Kultur/fritid v/Sølvi Christensen
POBL v/Ole I. Bording

SAKSFREMLEGG (Saksbehandlers arbeidsdokument)

Saksbehandler:	Ole I Bording	Arkiv:	C50
Arkivsaksnr:	02/06329		
Løpenummer:	031502/02		

Utvalg
Bystyret

NOU 2002:1. FORTID FORMER FRAMTID HØRINGSUTTALELSE

Bilag i saken:

- ./ 01. NOU 2002:1, Fortid former framtid, Miljøverndepartementet
<http://odin.dep.no/md/norsk/publ/utredninger/nou/022001-020006/index-hov001-b-f-a.html>
- t 02. Utdrag av NOU 2002:1, første kapittel (10 sider)
- ./ 03. Oversendingsbrev med diverse vedlegg, datert 28.02.02

Bakgrunn for saken:

Stortinget anbefalte våren 1998 å sette ned et offentlig utvalg som skulle utrede en ny kulturminnepolitikk. Bakgrunnen var at stortingsflertallet la til grunn at dagens kulturminnepolitikk ikke er tilstrekkelig til å sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner. Regjeringen Bondevik I fulgte opp anbefalingen og oppnevnte kulturminneutvalget ved kongelig resolusjon av 9.april 1999 for å utrede mål, strategier og virkemidler i kulturminnepolitikken.

Kulturminneutvalgets utredning, NOU 2002:1, "Fortid former framtid", er nå sendt ut til en omfattende høringsrunde, blant annet til kommunene. Administrasjonen i Arendal kommune, sendte før sommerferien inn en midlertidig høringsuttalelse, i det alt vesentlige sammenfallende med vurderingen under, med opplysning om at politisk behandling ville bli foretatt i løpet av august.

Første kapittel av utredningen, "Sammendrag og hovedstrategier. Mandat, sammensetning, arbeid og rammevilkår", er lagt ved som bilag. Hele utredningen finnes på Internetadresse: <http://odin.dep.no/md/norsk/publ/utredninger/nou/022001-020006/index-hov001-b-f-a.html>
Øvrig opplysning finnes på <http://odin.dep.no/md/>

Vurdering:

Arendal kommunes resultatenheter for Kultur og fritid (KUFRI, ved saksbehandler Sølvi Haraldstad Christensen) og for Plan, oppmåling, byggesak og landbruk (POB, ved saksbehandler Ole I. Bording) står sammen om følgende vurdering.

Hovedpunkter:

SAKSFREMLEGG (Saksbehandlers arbeidsdokument)

Saksbehandler: Ole I Bording
Arkivsaksnr: 02/06329
Løpenummer: 031502/02

Arkiv: C50

NOU 2002:1 er et solid og grundig arbeid, som bidrar til en sterkere allminneliggjøring av det å bevare vår gamle bebyggelse. Dette er viktig. Å eie og bo i gamle hus, er faktisk helt normalt og ganske vanlig i Arendal kommune og landet forøvrig. Fokus bør i større grad nå flyttes fra de enkeltstående praktbygningene til alle de verdifulle bygningsmiljøene med små og store hus av ulik alder.

Fra ståstedet til en kommune med ett SEFRAK-objekt pr. 8. innbygger (i Arendal kommune er det registrert 4943 SEFRAK-objekter, dvs. bygninger fra før år 1900), er det viktigste budskapet fra utvalgets flertall ønsket om en betydelig økonomisk satsing på freda og bevaringsverdig bebyggelse, med ulike virkemidler (direkte tilskudd, gode lån, fritak for eiendomsskatt og MVA). Når alle "bygningers eksteriør tilhører allmennheten", bør det være naturlig at ikke bare eierne bærer kostnadene med riktig bevaring. Vårt daglige publikum i kommuneadministrasjonen, eiere av gamle hus, er svært opptatte av dette. Det virker riktig å forutsette at betingelsen for å få de økonomiske fordelene, må være at bygningene er freda eller bevaringsregulert.

Et annet hovedpunkt er hvorvidt kommunene skal overta mer ansvar for freda og bevaringsverdig bebyggelse, bl.a. ved å overta en del saksbehandling etter Kulturminneloven. For kommuner på Arendals størrelse kan dette være naturlig, forutsatt at det ytes årlige bevilgninger fra statlig hold. Mindre kommuner bør samordne seg om ansettelse av ekspertise, eller kjøpe den fra større kommuner.

Partnerskapstanken, samarbeid mellom private eiere og det offentlige, er en forutsetning for å kunne lykkes i det lange løp. Imidlertid krever publikumservice mye tid, så det trengs økt bemanning. Øking av arbeidsoppgaver uten økning av bevilgninger og bemanning er generelt sett et stort problem i kommunene.

Paradoksalt nok gir moderne datateknologi oss mulighet for å ta bedre vare på vår gamle bebyggelse. GIS-utlegging, utarbeiding og oppdatering av registreringer gir bevaringsarbeidet ny giv. (GIS står for Geografiske InformasjonsSystemer, som enkelt sagt betyr å knytte ulik informasjon til kart). Det er riktig med sterk satsing her, så man bl.a. lettere kan få oversikt over hele den gamle bygningsmassen og sortere bygninger og bygningsmiljøer etter bevaringsverdi og vedlikeholdsbehov på en mer betryggende måte.

Detaljpunkter (refererer seg til utredningens punktinndeling):

- 3.3. Det er riktig å fokusere på de ulike typene verdier et hus kan ha: historiske, kulturelle, arkitektoniske, men også økonomiske og bruksmessige. Som utvalgets flertall hevder, er det viktig at den gamle bebyggelsen heller bør betraktes som en bærekraftig ressurs i næringsutviklingen enn en økonomisk belastning,
- 3.4. Det er fortjenstfullt at utvalgets flertall konkluderer med at "En god forvaltning av bygningsarven er avgjørende for å redusere det materielle forbruket – og med den minske energibruken og produksjonen av avfall." Her uttrykkes det endelig offentlig

SAKSFREMLEGG (Saksbehandlers arbeidsdokument)

Saksbehandler: Ole I Bording
Arkivsaksnr: 02/06329
Løpenummer: 031502/02

Arkiv: C50

i et "tungt" dokument at bygningsvern og miljøvern er to sider av samme sak.

5.3.4. For grunneiere vil det virke logisk at Staten (samfunnet) overtar dekkingen av alle kostnadene ved registrering og utgraving av fornminner. Dette vil sannsynligvis skape en bedre samarbeidsatmosfære og øke interessen for å informere ved tilfeldige, private funn.

8.4. Det er riktig å fokusere på mange kommuners omfattende dispensasjonspraksis m.h.t. reguleringsplaner (bevaringsformål spesielt). Her trengs klargjøring, bevisstgjøring, retningslinjer og evt. lovendring for å bringe antall dispensasjoner ned.

Likedan bør det fokuseres langt sterkere på bevaringsaspektet i byggesaksbestemmelsene, spesielt i forbindelse med detaljkontrollen på byggeplassen.

Som utvalgets flertall går inn for, er det helt nødvendig at det nå i plan- og bygningsloven nedfelles krav om spesiell sakkyndighet i bygningsbevaring både for reguleringsplanleggere (planer med spesialområde: bevaring) og de som søker ansvarsrett i byggesaker (søker, prosjekterende, utførende, kontrollerende). Arendal kommune har tidligere gjort henvendelse til Statens bygningstekniske etat (BE) om dette.

Likedan bør unntaksbestemmelsene fra forskriften til byggesaksbehandling om bl.a. riving av bygninger mindre enn 15 kvm, mindre fasadeendringer, m.v., helst fjernes, eller i hvert fall presiseres m.h.t. bevaringsverdig bebyggelse. Disse bestemmelsene blir svært ofte misforstått, og skaper mye merarbeid for kommunene.

8.6. Utvalgets flertall fokuserer på at reguleringsbestemmelser som utarbeides ofte er for lite detaljerte og bl.a. ikke klarer å hindre at originale bygningsdeler skiftes ut med kopier. I praksis har dette faktisk svært stor betydning. Bevaringsverdier forsvinner litt etter litt, og reguleringsplanen "legitimerer" uforvarende dette. Statlige utspill for mer detaljerte bestemmelser og bruk av den fagkunnskap som trengs for å utforme disse, er absolutt nødvendig.

9.1. En satsning på økt bevissthet om bygningsbevaring bør, som utvalgets flertall implisitt gir uttrykk for, følges av et informasjons- og opplæringsframstøt om betydningen av riktig reparasjon og vedlikehold. Det har ikke bare betydning for historiske, kulturelle og estetiske verdier, men også i høyeste grad de økonomiske. Vi slutter oss fullt ut til synspunktet om at tradisjonelt handverk og overflatebehandling er økonomisk lønnsomt i et langt perspektiv. Det trengs mye informasjon om dette.

9.2.1. Styrkingen av de økonomiske støtteordningene er helt vesentlig. Ønsket fra huseiere om økonomisk kompensasjon for det som "blir dyrere" ved å vedlikeholde, rehabilitere og restaurere på antikvarisk riktig måte, er en gjenganger når det gjelder motstanden i befolkningen mot å ta vare på gamle hus. Argumentene for å bevare, vil styrkes vesentlig dersom det blir et prinsipp at staten ("allmennheten") skal dekke

SAKSFREMLEGG (Saksbehandlers arbeidsdokument)

Saksbehandler: Ole I Bording
Arkivsaksnr: 02/06329
Løpenummer: 031502/02

Arkiv: C50

"det som blir dyrere". Imidlertid er det viktig å ha kontroll med følgende dersom en støtteordning ikke skal komme i miskreditt:

1. at arbeidene det gis tilskudd til faktisk blir utført antikvarisk riktig
2. at det ikke aksepteres spekulasjon i å få tilskudd i kalkylesammenheng.

Derfor er det viktig med sterk faglig kompetanse på lokalt hold til kontroll av kalkyler, tegningsmateriale og det arbeidet som faktisk utføres. En nærmere kopling av Husbankskontroll og byggesakskontroll bør vurderes. En "vanlig" byggmester foretrekker altfor ofte å skifte ut kledning, vinduer, takteking, osv. for å trekke fortjeneste fra byggmesterrabatter. Store mengder gir høyere rabatt. For kompetente og samvittighetsfulle "bevaringshandverkere" må det kunne aksepteres høyere timepris, da de ikke i samme grad trekker fordeler av denne praksisen.

- 9.3.2. Det er et riktig prinsipp at særregler som gir økonomiske fordeler bare gjelder for freda og bevaringsregulerte bygninger. Det bør i utvalget (og i lovplanutvalget) fokuseres på hvordan reguleringsplaner i denne sammenheng kan gis mest mulig hensiktsmessig behandling, utforming og omfang.

Fritak fra merverdiavgift bør også gjelde for utarbeiding av reguleringsplaner og prosjektering av bygningsarbeider i bevaringssaker. Det spares altfor ofte på kostnadene til fagkyndig planlegging, prosjektering og rådgivning.

- 11.3.2. I tillegg til handverkere (utførende), bør det også stilles strengere krav om spesialkompetanse når det skal gis ansvarsrett til søker, prosjekterende og kontrollerende som skal utføre arbeider i forbindelse med bevaringsverdig bebyggelse. Kunnskapen og innstillingen til handverkere og prosjekterende er avgjørende for den faktiske bevaringen av bygninger. Det bør være strenge godkjenningskrav.

- 12 Kapittelet om registre og miljøovervåking er viktig og interessant, spesielt i forhold til "GIS-eksplosjonen" som nå skjer i landets kommuner. Evnen til elektronisk å håndtere omfattende registre og bruke dem på en enkel måte i daglig arbeid, øker dramatisk. Kravet om at registrene skal være mest mulig korrekte, fullstendige og oppgraderte, øker samtidig.

- 12.3. SEFRAK-registeret er, tross sine svakheter, den viktigste daglige kilden til kunnskaper om kommunens bevaringsverdige bebyggelse. På grunn av registreringenes økonomisk lave profil, var svært mange av registratorene forholdsvis dårlig kvalifisert. Endringer skjer stadig med gjenværende bygningsmasse. I tillegg til forslaget til utvalgets flertall om ny registrering, av bygninger fram til 1945, bør det satses sterkt på oppgradering av eksisterende SEFRAK-registre, både med hensyn til de faktiske forhold (revne, brente, totalombygde bygninger, osv.) og til registreringenes faglige kvalitet. GIS-programmer som omsetter registrerings-skjemaenes koder til vanlig norsk, bør utvikles raskt.

SAKSFREMLEGG (Saksbehandlers arbeidsdokument)

Saksbehandler: Ole I Bording

Arkiv: C50

Arkivsaksnr: 02/06329

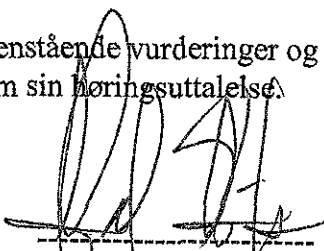
Løpenummer: 031502/02

15. Utvalgets mindretall, som ikke slutter seg til rapporten, har noen gode poenger, for eksempel når det gjelder å oppgradere kulturminnenes økonomiske verdi. Alle involverte verdier, også økonomiske, bør dra sammen i bevarings sak. Metodene for oppgradering bør utredes. Prinsippet om erstatning i stedet for støtteordninger når en bygning fredes, virker galt. Statlig innløsningsplikt med tanke på videresalg ved fredning (og bevaringsregulering) bør vurderes som et aktuelt prinsipp. Freda og bevaringsverdig bebyggelse trenger "riktige" eiere for å lokke fram, synliggjøre og nyttiggjøre bygningenes verdier. Samme prinsipp bør også gjelde der offentlige eiere ikke makter å ta vare på freda og bevaringsverdig bebyggelse.

Helt vesentlig er mindretallets påpeking av at forutsetningen for å lykkes er at befolkningen (spesielt bygningseiere) må gjøres entusiastisk m.h.t. bevaring. Imidlertid virker det som om mindretallet feilberegner mengden av (potensielt) bevaringsverdig bebyggelse som faktisk finnes i Norge, og viktigheten av å bevare større bygningsmiljøer med 100-vis eller 1000-vis av bygninger, hvor ikke alle nødvendigvis har samme bevaringsverdi isolert sett. Mange av bygningene som bør bevares er små, upretensiøse bygninger som har vært i kontinuerlig bruk og i alle år er blitt tatt vare på uten store fakter. Det er viktig at denne linja kan fortsette. Naturligvis kan ikke "alt" bevares, men sannsynligvis langt mer enn mindretallet synes å være klar over.

Rådmannens forslag til vedtak:

Arendal bystyre slutter seg til ovenstående vurderinger og oversender Miljøverndepartementet disse som sin høringsuttalelse.

Rådmannen, dato 13/8-02